

Archeologienota Oudenburg Bloemenlaan - Molenhoek Resultaten van het archeologisch vooronderzoek

COLOFON

Titel

Archeologienota Oudenburg Bloemenlaan - Molenhoek. Verslag van resultaten

Auteurs

Marleen Arckens & Jan De Beenhouwer

Plaats en datum

Wijnegem 7 december 2020

Fodio Rapport Folio 78

Wettelijk Depot D/2020/13.179/45

Projectcode

2020L31

Uitvoerder

Fodio

Turnhoutsebaan 277

B-2110 Wijnegem

fodio@fodio.be

erkend archeoloog: Fodio OE/ERK/archeoloog/2015/0067

Kaft

Luchtfoto winter 2020 © Geopunt

© Fodio.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevens bestand en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of op enige wijze hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze.

Inhoud

Samenvatting.....	5
1 De resultaten van het bureauonderzoek	6
1.1 Beschrijvend gedeelte.....	6
1.1.1 Administratieve gegevens.....	6
1.1.2 Kader waarbinnen het onderzoek plaatsvindt.....	8
1.1.3 Onderzoeksopdracht en vraagstelling	13
1.1.4 Werkwijze	14
1.2 Assessmentrapport	15
1.2.1 De archeologische situering van het onderzoeksgebied	15
1.2.4 Datering en interpretatie van het onderzochte gebied	17
1.2.5 Verwachting ten aanzien van archeologisch erfgoed	18
Bibliografie.....	19
Figurenlijst	20
Archeologische periodes in Vlaanderen	21

Samenvatting

Het onderzoeksgebied, met een oppervlakte van 3258 m², situeert zich aan de zuidzijde van de Bloemenlaan in Oudenburg en grenst in het oosten aan de Molenhoek. Het omvat perceel Oudenburg Afd. 1, Sectie B, perceel 440B3.

Op het onderzoeksgebied zal een woonzorgcentrum worden gebouwd voorzien van een kelder tot 3,3 m -mV met een oppervlakte van ca. 1345 m² en rond het gebouw omgevingsaanleg.

Ter hoogte van het onderzoeksgebied werd in 2015 een archeologisch proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Daarbij werden sporen aangetroffen die dateren uit de Romeinse periode en de late middeleeuwen/nieuwe tijd. De analyse van de bodem maakte duidelijk dat het terrein te kampen heeft met stagnatie van infiltratiewater, gecombineerd met een relatief ondiepe grondwaterstand. Dat weerspiegelde zich ook in het sporenbestand. Het gaat voor de middeleeuwen hoofdzakelijk om greppels en grachten om de waterhuishouding van het terrein te controleren. Voor de Romeinse periode is één gracht geïdentificeerd aan de noordzijde van het terrein. De gracht uit de Romeinse periode is erg ondiep bewaard. Ook de doorgesneden sporen uit de middeleeuwen zijn erg ondiep bewaard. Door grondbewerking zijn de sporen sterk afgetopt en grotendeels opgenomen in de Ap2 horizont.

Noch voor de Romeinse periode, noch voor de middeleeuwen werden sporen aangetroffen van bewoning of artisanat. Het is onduidelijk in welke richting het Romeinse erf zich uitstrekte. Omwille van de matige bewaring van de sporen, de aard van de sporen en de afwezigheid van structuren, werd geen vervolgonderzoek aanbevolen.

De geplande ingrepen voor het graven van de kelder zullen een impact hebben op het aanwezige bodemarchief dat werd aangetroffen tijdens het in 2015 uitgevoerde proefsleuvenonderzoek. Op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek werd besloten dat verder onderzoek van het aanwezig bodemarchief niet zou leiden tot kenniswinst.

De confrontatie tussen de toekomstige werken en het archeologisch kader van het onderzoeksgebied toont aan dat verder onderzoek van het terrein in het kader van de geplande werken met hoge waarschijnlijkheid niet zal leiden tot kenniswinst. Er zijn dus geen verdere maatregelen nodig.

I De resultaten van het bureauonderzoek

I.1 Beschrijvend gedeelte

I.1.1 Administratieve gegevens

Projectcode		2020L31
Erkend Archeloog		Fodio OE/ERK/archeoloog/2015/0067
Actoren		Marleen Arckens OE/ERK/Archeoloog/2016/00142 veldwerkleider
Locatie	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Oudenburg
	Deelgemeente	
	Site	Bloemenlaan - Molenhoek
Kadastrale gegevens		Oudenburg Afd. I, Sectie B, perceel 440B3
Oppervlakte onderzoeksgebied		3258 m2
Oppervlakte bodemingreep		3258 m2
Bounding box	punt 1 (NO)	x55636.39 y209157.435
	punt 2 (ZW)	x55587.23 y209086.919
Kadastraal percelenplan		Fig. 1
Topografische kaart		Fig. 2
Afbakening verstoorde zones		Geen
Begindatum onderzoek		4 december 2020
Einddatum onderzoek		7 december 2020

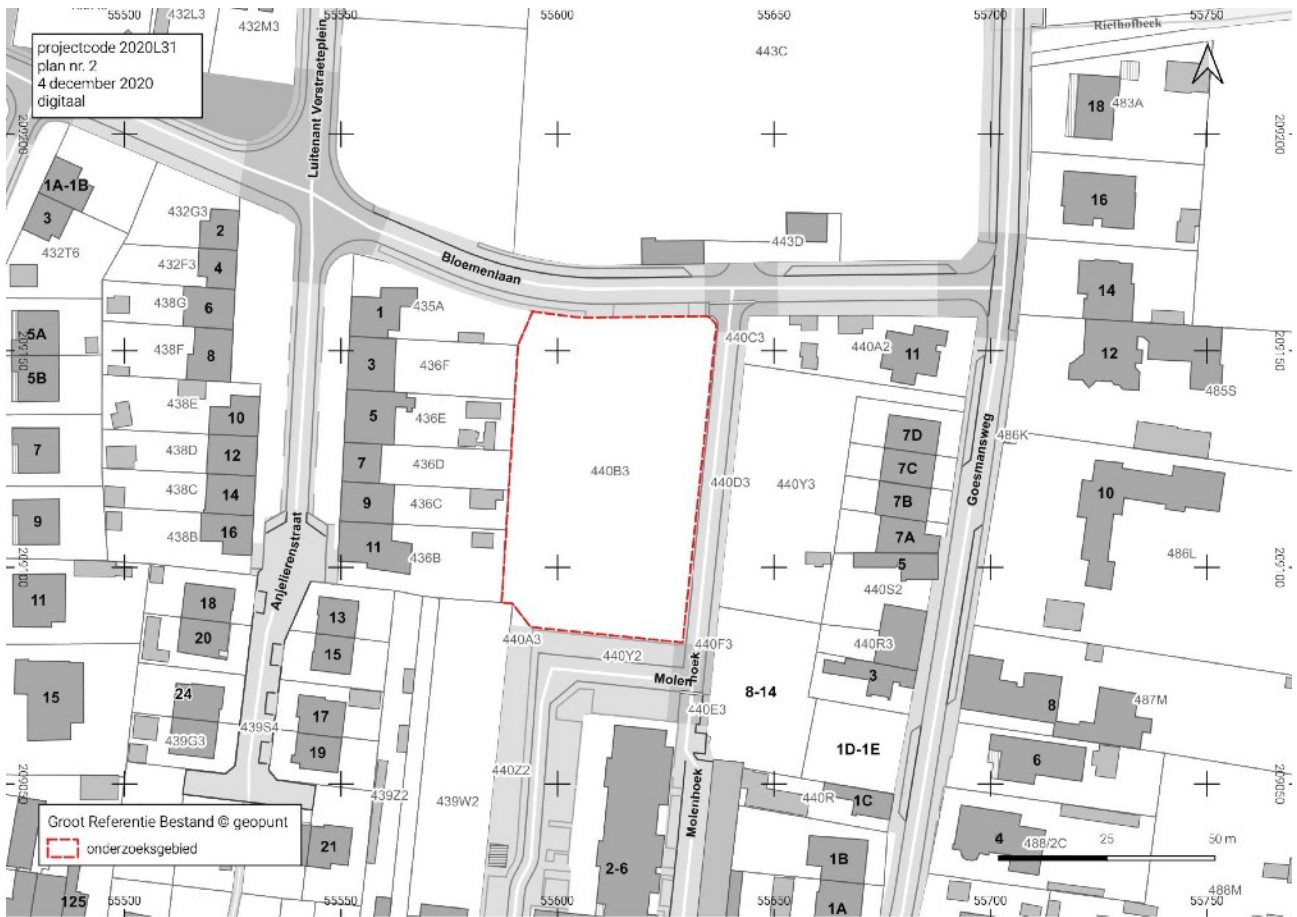

Fig. 1 Situering van het projectgebied op het Groot Referentie Bestand. © Geopunt

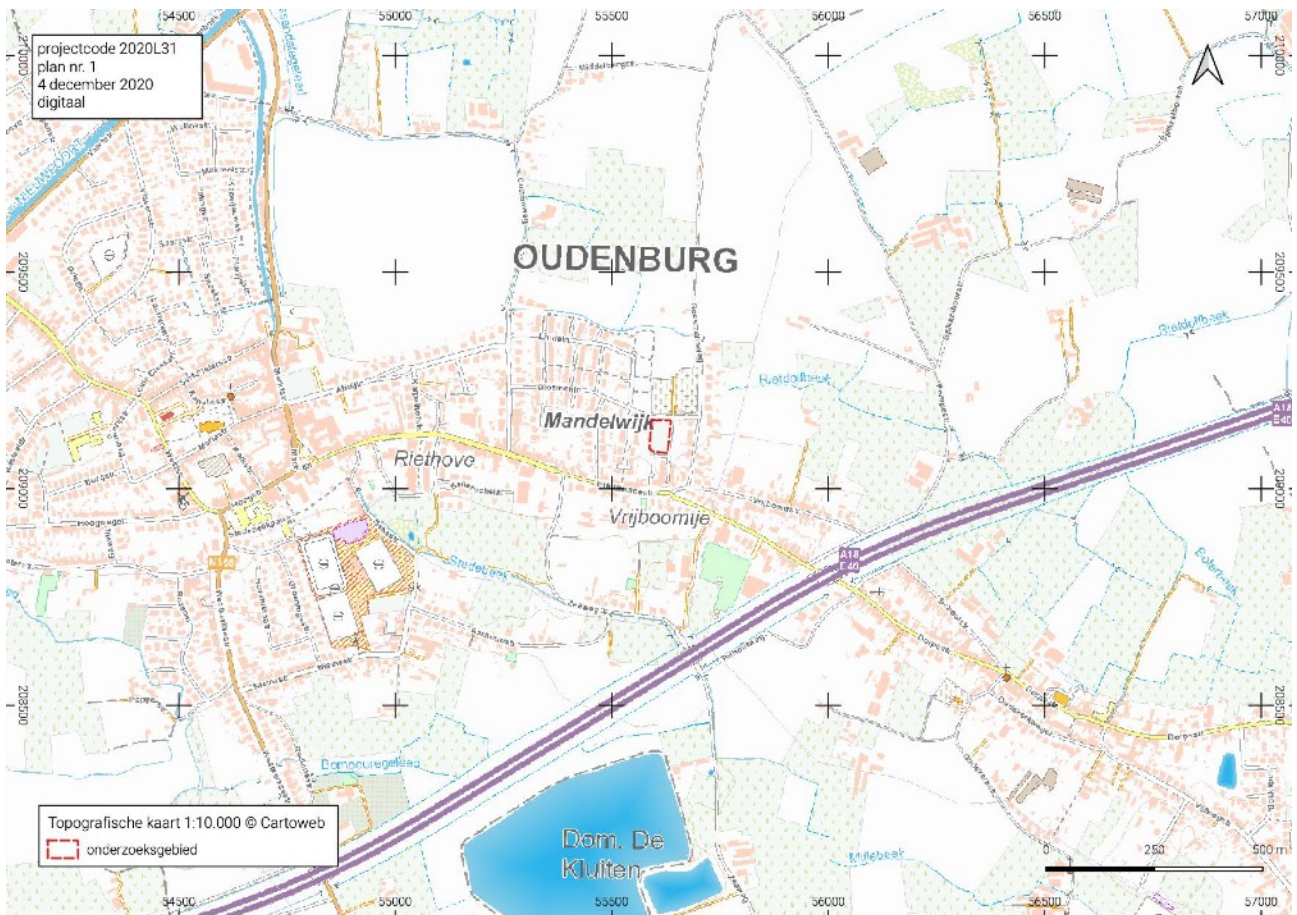

Fig. 2 Situering van het projectgebied de topografische kaart 1:10.000. © cartoweb

I.1.2 Kader waarbinnen het onderzoek plaatsvindt

Criteria uit het Onroerenderfgoeddecreet die aanleiding geven tot het opmaken van de archeologienota

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen. De wetgeving met betrekking tot archeologie omvat enerzijds het Onroerend Erfgoed-decreet van 12 juli 2013 en anderzijds het Onroerend Erfgoed-besluit van 16 mei 2014, die voor archeologie in werking traden op 1 juni 2016, gewijzigd op 18 juli 2017, 4 juli 2018 en 14 december 2018

Overwegend dat

- een omgevingsvergunning vereist is,
- er een bodemingreep gepland is,
- het projectgebied niet in gebied ligt waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt,
- het projectgebied niet binnen het gabarit van een bestaande lijninfrastructuur valt,
- het projectgebied zich niet in een beschermde archeologische site situeert,
- het projectgebied zich niet in een vastgestelde archeologische zone situeert,
- het perceelsoppervlak groter is dan 3000 m²,
- de bodemingreep groter is dan 1000 m²

dient een archeologienota bij de aanvraag tot omgevingsvergunning te worden gevoegd.

Bestaande Toestand

Het onderzoeksgebied, met een oppervlakte van 3258 m², situeert zich aan de zuidzijde van de Bloemenlaan in Oudenburg en grenst in het oosten aan de Molenhoek. Het omvat perceel Oudenburg Afd. 1, Sectie B, perceel 440B3. Het is momenteel braakliggend en begroeid met gras.

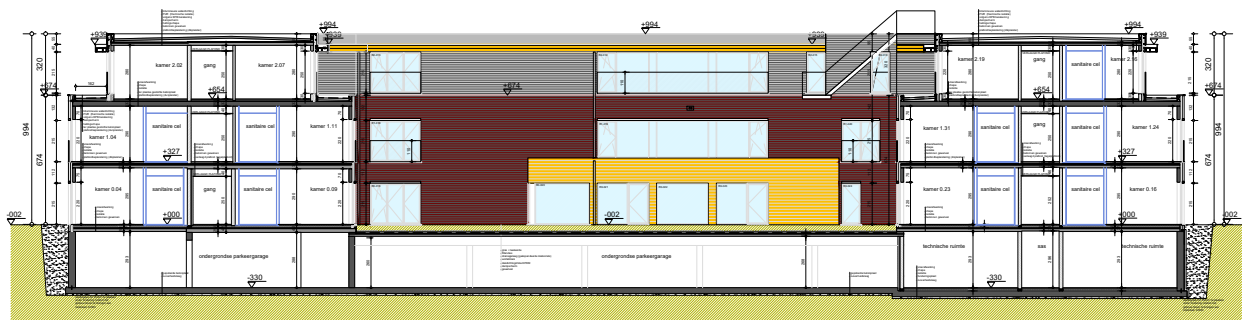

Fig. 3 Situering van het projectgebied op de orthofotomozaïek middenschilg winter 2020. © Geopunt

Geplande werken en bodemingrepen

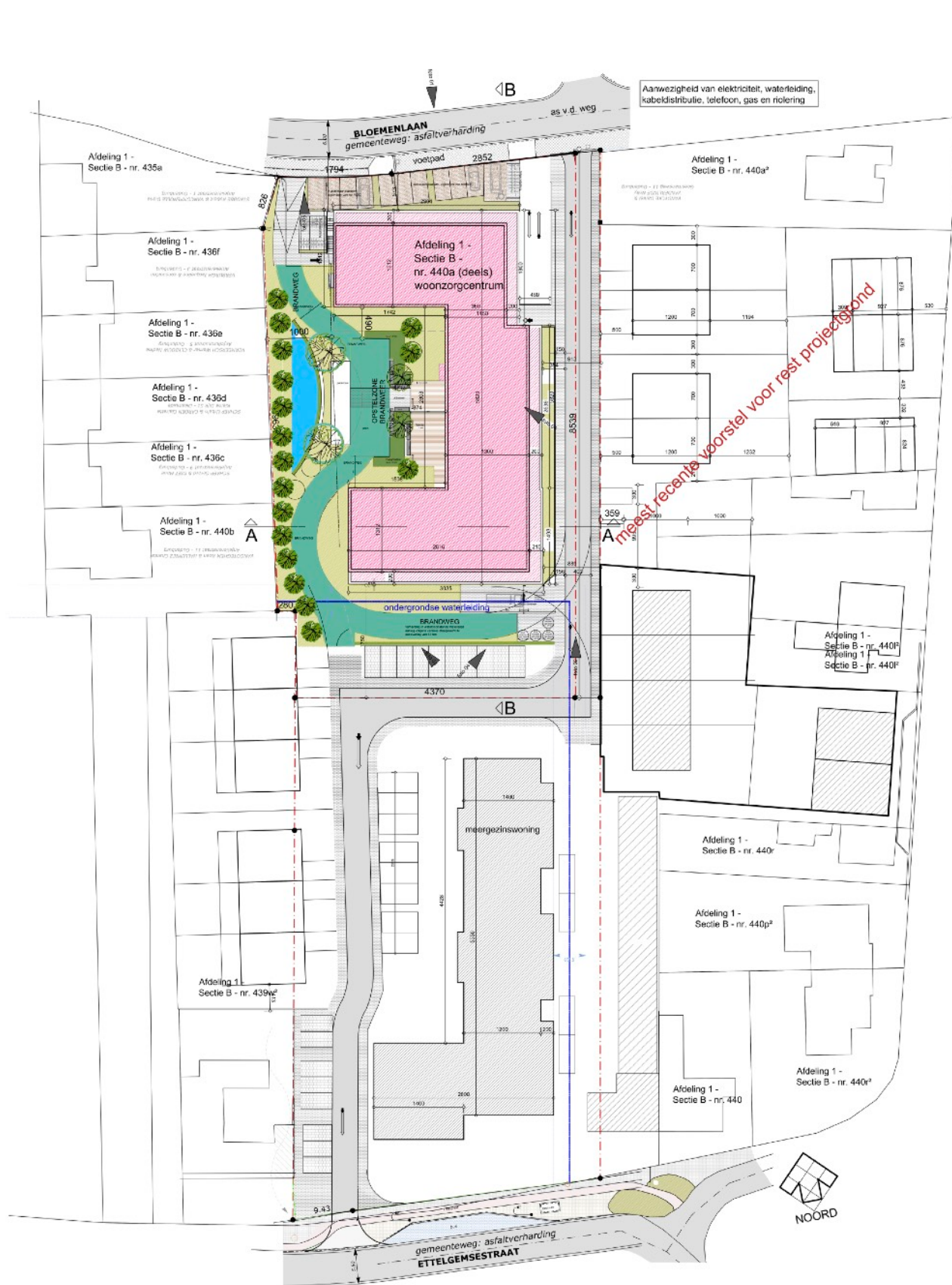
Op het onderzoeksgebied zal een woonzorgcentrum worden gebouwd met een oppervlakte van ca. 1345 m². Het geplande gebouw is U-vormig. De opening van de U is naar het westen gericht. Ten westen van het gebouw wordt een groenzone met brandweg voorzien. Ten noorden van het gebouw worden grenzend aan de bloemenlaan bovengrondse parkeerplaatsen aangelegd. Aan de oostzijde grenst het gebouw aan de Molenhoek.

De kelder onder het gebouw heeft een oppervlakte van 1345 m². De bovenzijde van de betonplaat die dienst doet als vloer voor de kelder is voorzien op 3,30 m -mV. Naast technische ruimten, een keuken, berging en kledkamers zijn er ook 15 ondergrondse parkeerplaatsen voorzien. De inrit voor de ondergrondse parking wordt in de noordoostelijke hoek van het perceel geplaatst.

Gevelaanzicht I'-J' - Doorsnede AA

Fig. 4 Snede van noord naar zuid. © ARTEC+ 10-08-2020

Inplantingsplan (Nieuwe toestand) schaal 1/250

Fig. 5 Inplantingsplan van de geplande toestand. © ARTEC+ 10-08-2020

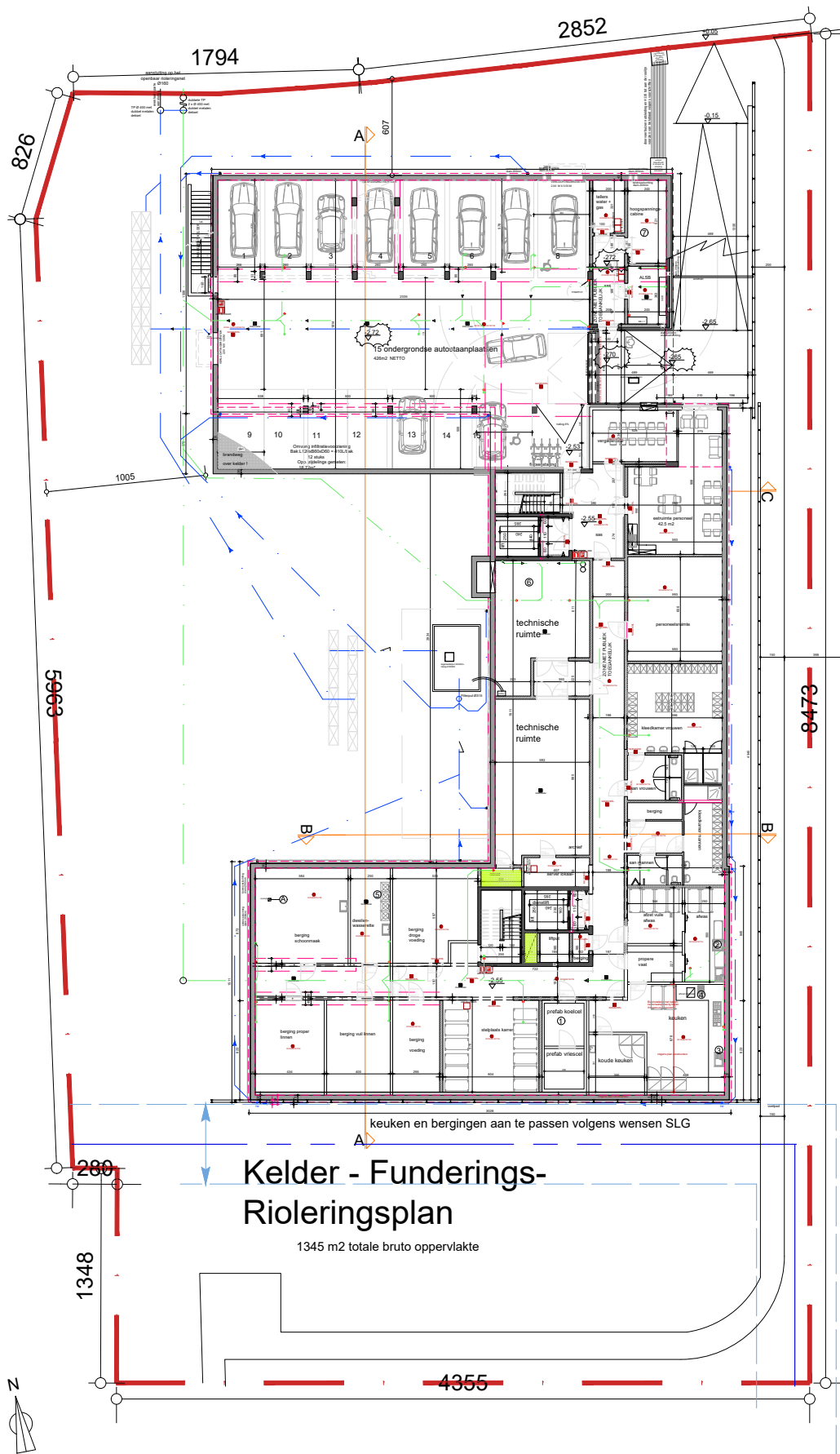

Fig. 6 Kelderplan nieuwe toestand. © ARTEC+ 10-08-2020

1.1.3 Onderzoeksopdracht en vraagstelling

Het bureauonderzoek heeft tot doel het projectgebied archeologisch te evalueren op basis van bestaande bronnen en de impact van de geplande werken op eventueel aanwezig archeologisch erfgoed te bepalen. Dit houdt in dat er informatie wordt verzameld over de mogelijke aanwezigheid of afwezigheid van archeologisch erfgoed binnen het projectgebied. De kenmerken, de bewaringstoestand en de waarde van eventueel aanwezig archeologisch erfgoed worden ingeschat.

Het bureauonderzoek formuleert een antwoord op de volgende onderzoeksvragen:

- welke aanwijzingen bevatten de geraadpleegde bronnen over het archeologisch potentieel van het projectgebied?
- wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

1.1.4 Werkwijze

Om het onderzoeksgebied te situeren werd gebruik gemaakt van de topografische kaart van België in digitale versie¹, het kadastraal percelenplan² en de luchtfoto's beschikbaar via Geopunt.³

In de Inventaris Onroerend Erfgoed⁴ is ter hoogte van het onderzoeksgebied een polygoon opgenomen die verband houdt met een proefsleuvenonderzoek. Vermits op het onderzoeksgebied reeds vooronderzoek met ingreep in de bodem werd uitgevoerd, werd een archeologienota met beperkte samenstelling opgemaakt.

De gegevens opgenomen in de Inventaris Onroerend Erfgoed en het rapport als resultaat van het in 2015 uitgevoerde proefsleuvenonderzoek vormden de basis voor de archeologische situering van het onderzoeksgebied.⁵

Via het geoportaal van Onroerend Erfgoed werden de inventaris van beschermde en vastgestelde archeologische sites en de kaart van gebieden waar geen archeologie te verwachten valt geconsulteerd.⁶

Alle gebruikte rasterdatasets werden opgehaald via Web Map Service of als tiff/jpeg/pdf beschikbaar via de geoloketten van de Federale en Vlaamse overheden. De verwerking van de gegevens en aanmaak van de kaarten voor de archeologienota gebeurde met QGIS 3.10.

¹ webservice cartoweb.be van het NGI.

² http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE.

³ <http://www.geopunt.be>.

⁴ De Inventaris Onroerend Erfgoed is een inventaris waarin tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen zijn opgenomen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de waarnemingen opgenomen in de Inventaris Onroerend Erfgoed met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen. De aan- of afwezigheid van archeologische sporen dient met verder archeologisch onderzoek vastgesteld te worden. (geraadpleegd 30 november 2020)

⁵ <https://inventaris.onroenderfgoed.be>; De Beenhouwer et al. 2015

⁶ <https://geo.onroenderfgoed.be/#zoom=9&lat=6639473.15&lon=462444.02>

I.2 Assessmentrapport

I.2.1 De archeologische situering van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied is niet opgenomen in een vastgestelde of afgebakende archeologische zone en behoort ook niet tot de gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.

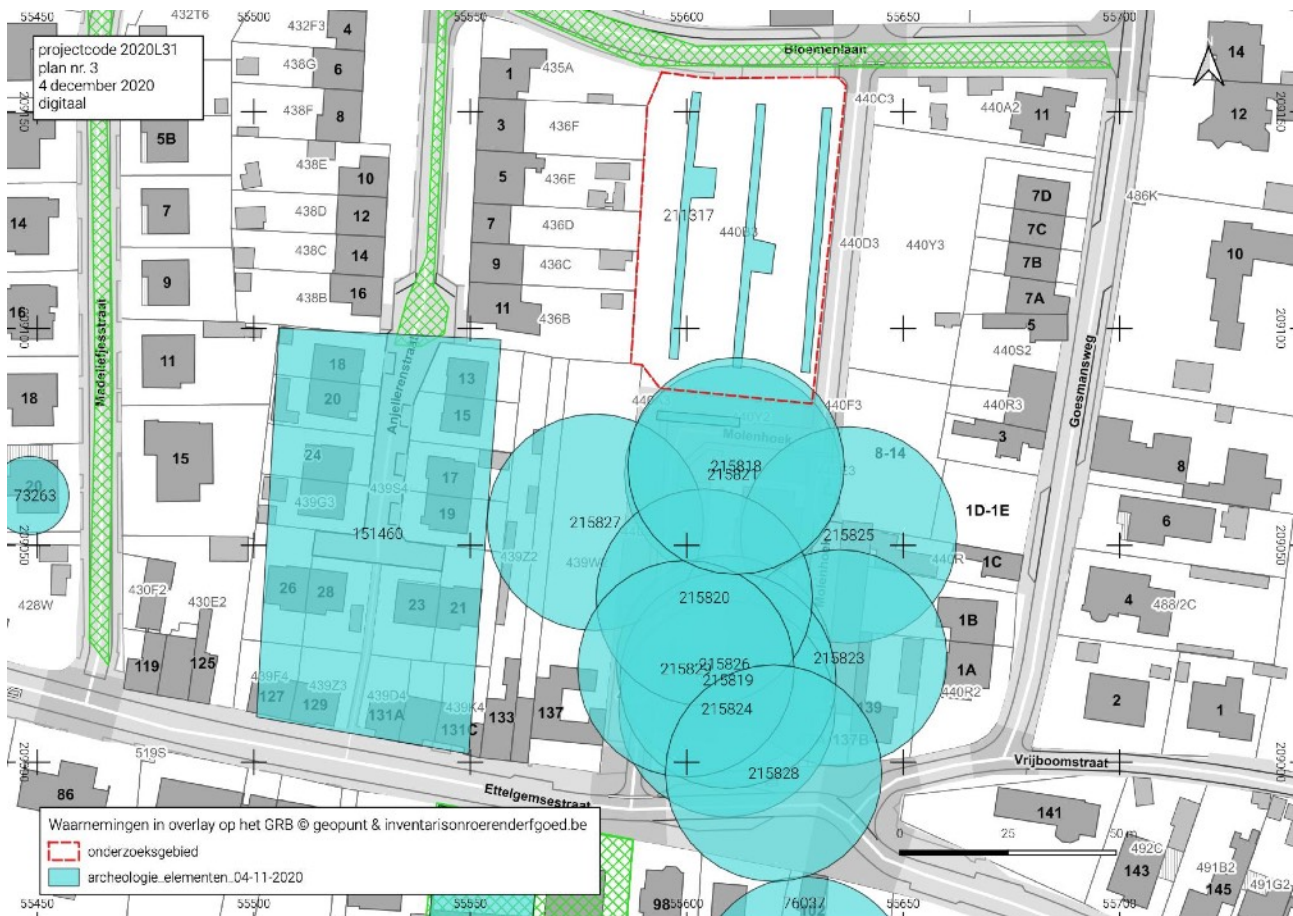

Fig. 7 Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de waarnemingen opgenomen in de Inventaris Onroerend Erfgoed (toestand 04-11-2020) in overlay op het GRB met aanduiding van archeologienota's (groen gerasterd) en gebieden geen archeologie (zwart omrand - turkoois gearceerd). © inventaris.onroerenderfgoed.be & Geopunt

In de Inventaris Onroerend Erfgoed ⁷ is voor het onderzoeksgebied een polygoon opgenomen onder ID211317. Deze is het resultaat van een proefsleuvenonderzoek dat op 7 en 8 mei 2015 werd uitgevoerd.

Het doel van het archeologisch proefsleuvenonderzoek was het inventariseren en evalueren van de archeologische waarden die zich binnen het projectgebied in Oudenburg aan de Bloemenlaan bevinden.

Tijdens het onderzoek kwamen 48 antropogene sporen aan het licht op een onderzochte oppervlakte van 495 m². De bewaring van zowel de Romeinse als de middeleeuwse sporen was erg ondiep.

De analyse van de bodem maakte duidelijk dat het terrein te kampen heeft met stagnatie van infiltratiewater, gecombineerd met een relatief ondiepe grondwaterstand. Dit is ook merkbaar aan de archeologische sporen, vooral in het zuidelijk deel van het terrein. De vele grachten en greppels uit de middeleeuwen en het begin van de nieuwe tijd houden duidelijk verband met de waterhuishouding.

Voor de Romeinse periode is een mogelijke erfafbakening aangetroffen aan de noordelijke rand van de onderzochte zone, maar bijhorende sporen van structuren werden niet aangetroffen. De gracht is erg ondiepe

⁷ De Inventaris Onroerend Erfgoed is een inventaris waarin tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen zijn opgenomen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de waarnemingen opgenomen in de Inventaris Onroerend Erfgoed met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen. De aan- of afwezigheid van archeologische sporen dient met verder archeologisch onderzoek vastgesteld te worden.

bewaard. Ook de doorgesneden greppels uit de middeleeuwen zijn erg ondiep bewaard. Een deel van de sporen is door grondbewerking opgenomen in de Ap2 horizont.

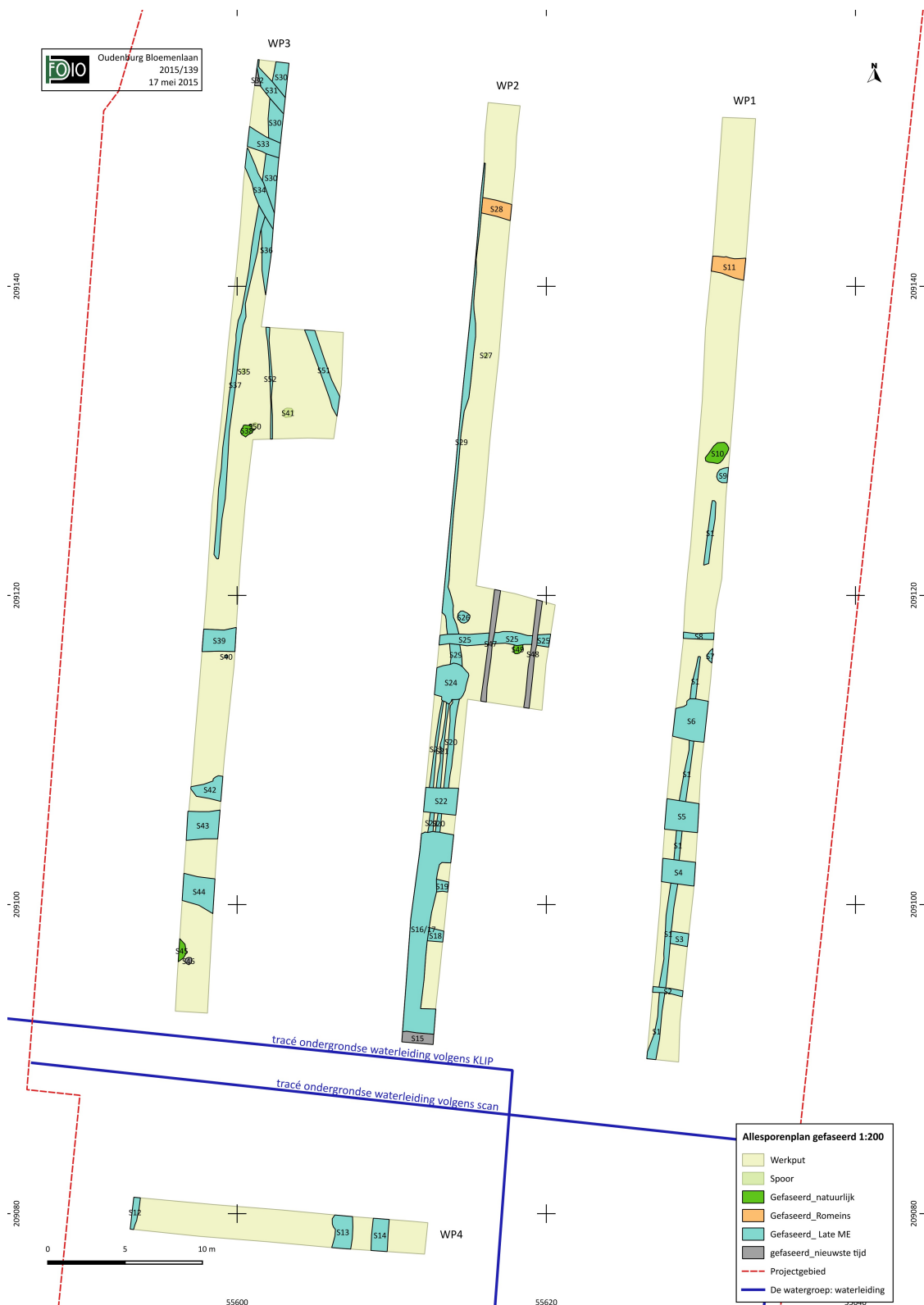

Fig. 8 Gefaseerde allesporenkaart van het proefsleuvenonderzoek uitgeoefend in mei 2015. © Fodio

I.2.4 Datering en interpretatie van het onderzochte gebied

Welke aanwijzingen bevatten de geraadpleegde bronnen over het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied?

Ter hoogte van het onderzoeksgebied werd in 2015 een archeologisch proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Daarbij werden sporen aangetroffen die dateren uit de Romeinse periode en de late middeleeuwen/nieuwe tijd. De analyse van de bodem maakte duidelijk dat het terrein te kampen heeft met stagnatie van infiltratiewater, gecombineerd met een relatief ondiepe grondwaterstand. Dat weerspiegelde zich ook in het sporenbestand. Het gaat voor de middeleeuwen hoofdzakelijk om ontwateringsgreppels en grachten om de waterhuishouding van het terrein te controleren. Voor de Romeinse periode is één gracht geïdentificeerd aan de noordzijde van het terrein. De gracht uit de Romeinse periode is erg ondiep bewaard. Ook de doorgesneden sporen uit de middeleeuwen zijn erg ondiep bewaard en daarom grotendeels opgenomen in de Ap2 horizont.

Noch voor de Romeinse periode, noch voor de middeleeuwen werden sporen aangetroffen van bewoning of artisanat. Het is onduidelijk in welke richting het Romeinse erf zich uitstrekte. Omwille van de matige bewaring van de sporen, de aard van de sporen en de afwezigheid van structuren, werd geen vervolgonderzoek aanbevolen.

Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

De geplande bodemingrepen omvatten de bouw van een woonzorgcentrum voorzien van een kelder tot 3,3 m - mV met een oppervlakte van 1345 m² en rond het gebouw omgevingsaanleg.

De geplande ingrepen voor het graven van de kelder zullen een impact hebben op het aanwezige bodemarchief dat werd aangetroffen tijdens het in 2015 uitgevoerde proefsleuvenonderzoek. Op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek werd besloten dat verder onderzoek van het aanwezig bodemarchief niet zou leiden tot kenniswinst.

1.2.5 Verwachting ten aanzien van archeologisch erfgoed

De confrontatie tussen de toekomstige werken en de bespreking van het archeologisch kader van het onderzoeksgebied toont aan dat verder onderzoek van het terrein in het kader van de geplande werken met hoge waarschijnlijkheid niet zal leiden tot nuttige kenniswinst. Er zijn dus geen verdere maatregelen nodig.

Fig. 9 Synthesepan: gefaseerd sporenplan proefsleuvenonderzoek in overlay op het inplantingsplan. © ARTEC+ & Fodio

Bibliografie

Uitgegeven bronnen

De Beenhouwer J., Arckens M. & Dondeyne S. 2015. Oudenburg Bloemenlaan. Op de noordelijk rand van de pleistocene zandrug. Archeologische prospectie met ingreep in de bodem. Fodio Rapport 17. Wijnegem: Fodio.

Digitale bronnen

Agiv. Agentschap voor Geografische informatie Vlaanderen

<https://www.agiv.be>

Cartoweb

www.cartoweb.be

Databank Ondergrond Vlaanderen

<https://dov.vlaanderen.be/dovweb/html/index.html>

Geoportaal

<https://geo.onroerenderfgoed.be>

Geopunt Vlaanderen

<http://www.geopunt.be>

Inventaris Onroerend Erfgoed

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be>

Figurenlijst

- Fig. 1 Situering van het projectgebied op het Groot Referentie Bestand. © Geopunt
- Fig. 2 Situering van het projectgebied de topografische kaart 1:10.000. © cartoweb
- Fig. 3 Situering van het projectgebied op de orthofotomozaïek middenschallig winter 2020. © Geopunt
- Fig. 4 Snede van noord naar zuid. © ARTEC+ 10-08-2020
- Fig. 5 nplantingsplan van de geplande toestand. © ARTEC+ 10-08-2020
- Fig. 6 Kelderplan nieuwe toestand. © ARTEC+ 10-08-2020
- Fig. 7 Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de waarnemingen opgenomen in de Inventaris Onroerend Erfgoed (toestand 04-11-2020) in overlay op het GRB met aanduiding van archeologienota's (groen gerasterd) en gebieden geen archeologie (zwart omrand - turkoois gearceerd). © inventaris.onroerenderfgoed.be & Geopunt
- Fig. 8 Gefaseerde allesporenkaart van het proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in mei 2015. © Fodio
- Fig. 9 Synthesepan: gefaseerd sporenplan proefsleuvenonderzoek in overlay op het inplantingsplan. © ARTEC+ & Fodio

Archeologische periodes in Vlaanderen

Periode			Datering
steentijd	paleolithicum	vroeg (oud)	tot 300.000 BP
		midden	300.000 - 35.000 BP
		laat (jong)	35.000 - 14.000 BP
		finaal	vanaf 14.000 BP
	mesolithicum	vroeg	vanaf 9500 v. Chr.
		midden	8 ^{ste} millennium v. Chr.
		laat	7 ^{de} en 6 ^{de} millennium v. Chr.
		finaal	5 ^{de} millenium v. Chr.
	neolithicum	vroeg	5300 - 4400 v. Chr.
		midden	4400 - 3700 v. Chr.
		laat	3700 - 3000 v. Chr.
		finaal	3000 - 2000 v. Chr.
metaaltijden	bronstijd	vroeg	2000 - 1800 v. Chr.
		midden	1800 - 1100 v. Chr.
		laat	1100 - 800 v. Chr.
	ijzertijd	vroeg	800 - 500 v. Chr.
		midden	500 - 250 v. Chr.
		laat	na 250 v. Chr.
Romeinse tijd		vroeg	1 ^{ste} eeuw
		midden	2 ^{de} en 3 ^{de} eeuw
		laat	4 ^{de} eeuw
middeleeuwen		vroeg	5 ^{de} tot 9 ^{de} eeuw
		volle	10 ^{de} tot 12 ^{de} eeuw
		laat	13 ^{de} tot 15 ^{de} eeuw
nieuwe tijd			16 ^{de} tot 18 ^{de} eeuw
nieuwste tijd			19 ^{de} en 20 ^{ste} eeuw

Dit chronologisch kader is bedoeld ter oriëntatie. Er werd gekozen voor algemene tijdvakken om niet de indruk te wekken dat culturen in kalenderjaren kunnen worden gevat. De jaren voor 10.000 BP zijn uitgedrukt in 'jaren geleden' of jaren BP (before present = 1950). De jaren na 10.000 BP zijn uitgedrukt in jaren voor of na Chr.